

Escher en de Filatelie - Vervolg

Naar aanleiding van zijn artikel "M.C. Escher en de Filatelie" in de Filatelie van maart jongstleden ontving Jan Vogel een reactie van de bekende filatelist Wobbe Vegter uit Zuid Afrika. Vegter meldde dat hij ook een bewonderaar van Escher en verwees naar zijn website. Daaruit blijkt dat de zoektocht van Vogel naar de relatie tussen Escher en de filatelie niet ver genoeg was gegaan. Vandaar dit vervolg.

Afb. 1

Escher filatelistisch beschouwd

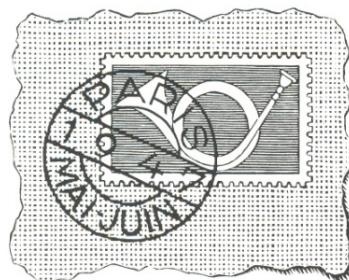
Er bestaat nog een postzegel met een afbeelding van een ontwerp van Escher. In 1998 gaf de postdienst van de Nederlandse Antillen ter gelegenheid van de privatisering van de post een zegel uit waarop ondermeer de 25 cent UPU-zegel uit 1949 van de Antillen is afgebeeld (NVPH-NA 1231) (afb. 1).

XIIme Congrès Postal Universel

Ook met betrekking tot de bijdrage van Escher aan dit congres valt nog wat te melden. Zwitserland gaf in 1949, ter gelegenheid van de 100-jarige Post in de confederatie, een postzegel uit met een posthoorn (M 519) (afb. 2). De daarop afgebeelde posthoorn vertoont een opmerkelijke gelijkenis met de gestileerde posthoorn van Escher die twee jaar eerder op het albumje voor de deelnemers aan het congres van de Wereldpostvereniging verscheen (afb. 3). Misschien geen plagiaat, maar toch, het geeft te denken.

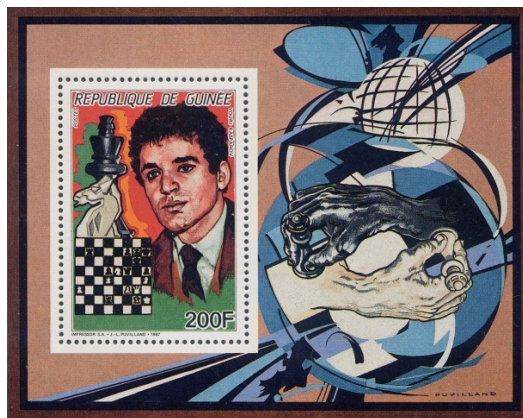
Afb. 2

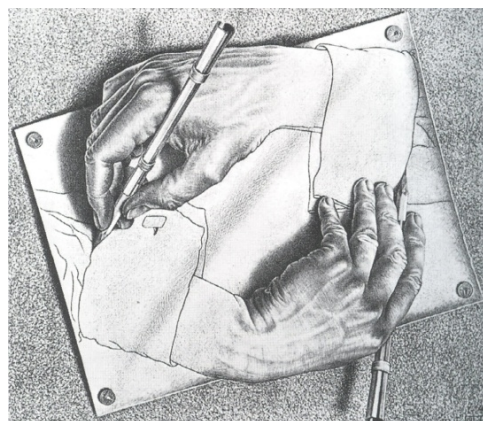
Afb. 3

Escher als voorbeeld

In het artikel in Filatelie 2011-3 zijn voorbeelden gegeven van postzegels waarvan het ontwerp ontleend was aan werk van Escher (de Oostenrijkse zegel met de onmogelijke kubus en het stripje stadspostzegels). Ook in deze categorie van relaties tussen Escher en de filatelie is meer te bieden. De Republiek Guinee gaf in 1987 een schaakvelletje uit met daarop een portret van Kasparov (M 1175) (afb. 4). De op de velrand nogal knullig afgebeelde handen zijn duidelijk ontleend aan Eschers litho "Tekenen" uit 1948 (afb. 5).

Afb. 4

Afb. 5

Escher als navolger

Tot slot zijn er nog enkele postzegels en een stempel met afbeeldingen die niet zijn ontleend aan het werk van Escher, maar waarvan Escher juist zelf gebruik maakte. Israël gaf in 1973, ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van het Institute of Technology in Haifa een zegel uit waarop een onmogelijke driebalk is afgebeeld (M 597) (afb. 6). Zweden gaf in 1982 een serie van drie zegels (M 1182-1184) uit met “onmogelijke” figuren ontworpen door de Zweedse kunstenaar Oscar Reutersvärd (1915-2002) (afb. 7-9). En in 1982 verscheen ook een Nederlands frankeermachinstempel met de onmogelijke driebalk (afb. 10).

Afb. 6

Afb. 7

Afb. 8

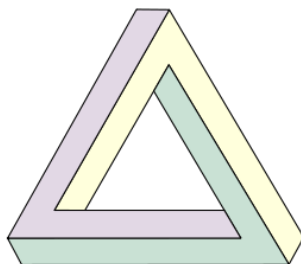

Afb. 9

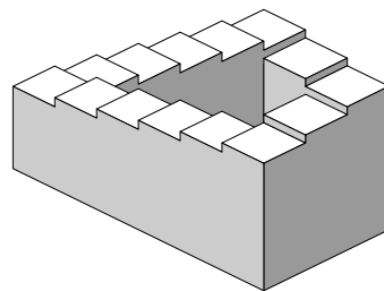

Afb. 10

De driebalken op de Israëliische zegel, de Zweedse zegel van 25 öre en het frankeermachinstempel vertonen grote overeenkomst met de in een publicatie van maart 1958 van de Britse wis- en natuurkundige Sir Roger Penrose (1931) getoonde onmogelijke driebalk (afb. 11). Een andere onmogelijke figuur die Escher in een artikel van Penrose ontdekte is een oneindige trap (afb. 12). Voor beide figuren staat overigens vast dat Reutersvärd daarvan de primeur had, zij het dat de balken in zijn driehoek bestaan uit rijen kubussen (afb.7).

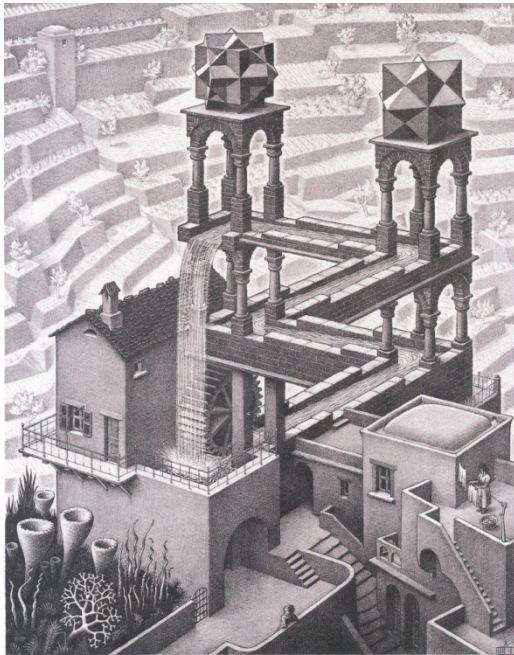

Afb. 11

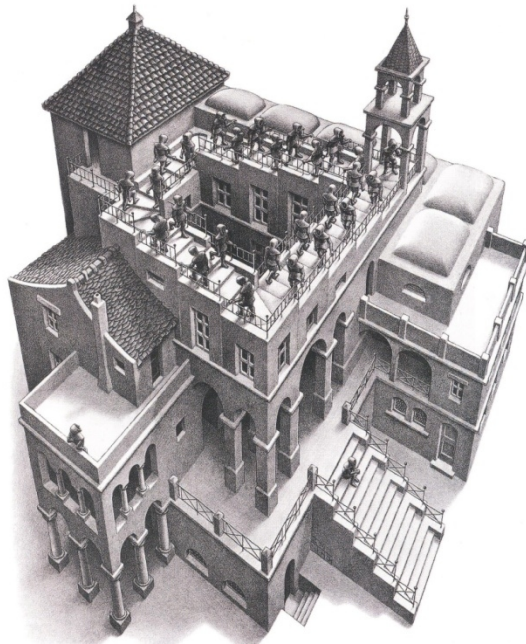

Afb. 12

Escher paste deze figuren regelmatig toe. Zo vinden we de driebalk (zelfs in drievoud) terug in zijn litho *Waterval* uit 1961 (afb. 13) en de oneindige trap in de litho *Klimmen en dalen* uit 1960 (afb. 14). Het verschil tussen Escher en Reutervärd is dat Escher rond deze onmogelijke figuren een bewoonde wereld creëerde terwijl Reutersvärd vooral puur geometrische figuren creëerde.

Afb. 13

Afb. 14

Noten:

1. Met dank aan Wobbe Vegter
2. Bronnen:
-<http://wvegter.hivemind.net/>
-wikipedia